

Letnice (Sk 2)

Texty na tento týden

Sk 2,1–39

Základní verš

„Tohoto Ježíše Bůh vzkřísil a my všichni to můžeme dosvědčit. Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte.“ (Sk 2,32.33)

Událost sestoupení Ducha svatého se v našem prostředí nazývá buď *letnice* (podle staroslovanského pojmenování žně – letnica) nebo také Boží hod svatodušní či svatodušní svátky. Asi nejvýstižnější je řecké označení tohoto dne *pentékosté* (ze slova *pentékonta*, „padesát“), protože tento svátek se slavil padesátý den po svátku *Pesach*. *Pentékosté* je řeckým pojmenováním svátku *šavu'ot*, který měl několik významů – je to slavnost týdnů (Ex 34,22), svátek prvních snopků (ČEP) neboli prvotín (ČSP; B21 – Nu 28,26) a také připomenutí dne, kdy Hospodin daroval Mojžíšovi Tóru. Tento svátek byl dnem radosti a vděčnosti a Izraelci přinášeli tento den před Hospodina první výsledky pšeničné žně (Ex 34,22).

Později se tento svátek stal vhodným symbolem pro první duchovní „žeň“ v křesťanské církvi, poté co byl více než kdykoliv předtím vylit Duch svatý. V ten den bylo pokřtěno tři tisíce lidí (Sk 2,41). Tato událost následovala po Ježíšově nanebevstoupení a oslavení v nebesích. Vylití Ducha bylo náhlou, nadpřirozenou událostí, která změnila apoštoly z prostých a nasmělých Galilejců v odvážné a přesvědčivé muže, kteří měli zanedlouho změnit svět.

Letnice jsou také často označovány jako „den narození církve“. Kristovi následovníci (nejprve Židé a později i pohané) byli uznáni jako nové Boží společenství na zemi. Tento týden se budeme věnovat podrobněji události oněch Letnic a jejich významu pro Ježíšovy následovníky i pro celý svět.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Sestoupení Ducha svatého

¹Když nastal den Letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. ²Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchr, a naplnil celý dům, kde byli. ³A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden; ⁴všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. (Sk 2,1–4)

Osobní studium

Učedníci poslechli Ježíšův příkaz a v Jeruzalémě čekali na zaslíbeného Ducha. Jejich očekávání nebylo pasivní – vroucně se modlili, činili upřímné pokání a z celého srdce oslavovali Boha. Když po deseti dnech nadešel onen očekávaný okamžik, „byli všichni shromážděni na jednom místě“ (Sk 2,1) – pravděpodobně šlo o stejnou místnost, o níž se mluví ve Skutcích 1. kapitole. Brzy se však ocitli na veřejnosti, kam se seběhlo mnoho lidí (Sk 2, 6–13).

Proč se podle tebe sestoupení Ducha spojuje s takovými dramatickými projevy, jaké popisují úvodní verše?

Události, které se v horní místnosti odehrály, byly nesmírně bouřlivé – nejprve nečekaný hukot podobný vichřici, který zaplnil celou místnost, a potom cosi, co vypadalo jako plameny ohně na hlavách přítomných.

V Písmu se vítr a oheň často spojují s *teofánií*, tedy s Božím zjevením (např. Ex 3,2; 19,18; Dt 4,15). Vítr a oheň představují v Bibli i Božího Ducha a jeho působení (J 3,8; Mt 3,11). Ať už byl v případě Letnic přesný smysl zmíněných úkazů jakýkoliv, provázely a hlásaly jedinečnou chvíli v dějinách spásy – zaslíbené vylití Ducha svatého.

Boží Duch působil na světě nepřetržitě. „V době patriarchů se působení Ducha svatého často projevovalo pozoruhodným způsobem, nikdy však ve své plnosti. Učedníci poslechli svého Spasitele a nyní pokorně prosili o tento dar. Ježíš podpořil jejich modlitby svou přimluvou v nebi. Požadoval dar Ducha, aby ho mohl vylít na svůj lid.“ (AA 37; PNL 23)

Jan Křtitel předpověděl, že Mesiáš bude křtít Duchem svatým (L 3,16; porovnej se Sk 11,16). Sám Ježíš mluvil opakovaně o daru Ducha (L 24,49; Sk 1,8). Seslání Ducha svatého se stalo prvním důkazem toho, že Ježíš i po svém nanebevstoupení pracuje v nebesích – v Otcově blízkosti – v náš prospěch (J 14,16.26; 15,26). O Letnicích se naplnil slib, který Ježíš dal svým učedníkům.

Ačkoli křest Duchem během Letnic byl jedinečnou událostí spojenou s Ježíšovým vítězstvím na kříži a jeho oslavením v nebesích, naplnění Duchem svatým je zkušenost, kterou mohou (a mají) prožívat křesťané ve svých životech (Sk 4,8.31; 11,24; 13,9.52; Ef 5,19).

Aplikace

Jak můžeš zjistit, že Duch svatý působí ve tvém životě? Jak se dá zjistit, zda působí v životě lidí, kteří jsou kolem tebe? Proč je problematické posuzovat, zda (a jak moc) koná Duch svatý své dílo v životě jiného člověka?

Dar jazyků

4Všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. 5V Jeruzalémě byli zbožní židé ze všech národů na světě, 6a když se ozval ten zvuk, sešlo se jich mnoho a užasli, protože každý z nich je slyšel mluvit svou vlastní řečí. 7Byli ohromeni a divili se: „Což nejsou všichni, kteří tu mluví, z Galileje? 8Jak to, že je slyšíme každý ve své rodné řeči. ... 11Židé i obrácení pohané, Kréťané i Arabové; všichni je slyšíme mluvit v našich jazycích o velikých skutcích Božích!“ 12Žasli a v rozpacích říkali jeden druhému: „Co to má znamenat?“ (Sk 2,4–8.11.12)

Osobní studium

Ve Skutcích 2,4 se mluví o tom, že dar Ducha se projevil mluvením jazyky (Sk 10,45.46; ČSP; 19,6; ČSP). To však zdaleka nebylo jedinou manifestací působení Ducha svatého. Mezi další projevy patřilo předpovídání budoucnosti (Sk 11,28), vidění (Sk 7,55), inspirované kázání (Sk 2,11; 28,25,26), uzdravování (Sk 3,6.12; 5,12.16) a další obdarování pro různé typy služby (Sk 6,3.5).

Dar jazyků se během Letnic neprojevil proto, že by šlo o typický nebo nejdůležitější důkaz vylití Ducha. Dar jazyků se na začátku projevil proto, aby pomohl rozběhnout světovou misií církve. Jinými slovy, pověření, které dal Ježíš učedníkům (Sk 1,8), si vyžádalo mimo jiné i dar mluvení různými jazyky. Pokud se mělo apoštolům podařit překročit kulturní hranice a přinést evangelium i do nejvzdálenějších koutů světa, pak potřebovali mít schopnost promluvit k různým lidem jejich jazykem.

Prečti si znovu text Sk 2,5–12. Jakými dary vybavil Duch svatý vaše sborové společenství (nebo tebe osobně), abyste mohli oslovit evangeliem lidi ve vašem okolí?

Odhady říkají, že na světě mohlo žít v prvním století osm až deset milionů Židů. Více než polovina z nich žila mimo Judsko. Mnozí z těch, kteří byli na svátky v Jeruzalémě, pocházeli z cizích zemí a neovládali aramejštinu, tedy jazyk, kterým v té době mluvili Židé v Judsku.

Není pochyb o tom, že o Letnicích tvořili většinu obrácených Židů z různých zemí, kteří mohli nyní slyšet evangelium ve svém rodném jazyce. I kdyby aramejštinu ovládali, přece jen je musela silně zasáhnout skutečnost, že někdo v Jeruzalémě mluví jazykem země, odkud pocházeli. Skutečnost, že apoštolové mluvili tehdy obvyklými cizími jazyky, a ne nějakými extaktickými jazyky, je zřejmá z výrazu *dialektos* (Sk 2,6.8). Tento termín označuje jazyk určitého národa nebo oblasti (viz např. Sk 21,40; 22,2; 26,14). Apoštolové tedy mluvili jazyky Židů z různých částí světa. Zázrak spočíval v tom, že prostí Galilejci najednou začali mluvit cizími jazyky, které ještě před několika hodinami neovládali. Pro místní Židy, kteří tyto události pozorovali, ale cizí jazyky neznali, byla jediným možným vysvětlením skutečnost, že apoštolové jsou opilí a vydávají zvuky, které nedávají žádný smysl (Sk 2,13).

Aplikace

Přestože se před očima přítomných lidí uskutečňovalo zjevení Boží moci, někteří to považovali jen za projev opilosti. Jak se dá vyhnout podobným předsudkům, špatným úsudkům a duchovní zaslepenosti?

Petrovo kázání

¹⁷„A stane se v posledních dnech, praví Bůh, sešlu svého Ducha na všechny lidi, synové vaši a vaše dcery budou mluvit v prorockém vytržení, vaši mládenci budou mít vidění a vaši starci budou mít sny.“ ... ²²Muži izraelští, slyšte tato slova: Ježíše Nazaretského Bůh potvrdil před vašimi zraky mocnými činy, divy a znameními, která mezi vámi skrze něho činil, jak sami víte. ²³Bůh předem rozhodl, aby byl vydán, a vy jste ho rukou bezbožných přibili na kříž a zabili. ²⁴Ale Bůh ho vzkřísil; vytrhl jej z bolestí smrti, a smrt ho nemohla udržet ve své moci. (Sk 2,17.22–24)

Osobní studium

Obvinění z opilosti dalo Petrovi příležitost vysvětlit, co se děje. Ve své řeči apoštol nejprve poukázal na Písmo (Sk 2,16–21), jehož prostřednictvím vysvětlil vylití Ducha svatého jako naplnění prorocství.

Porovnej texty Sk 2,17 a Jl 3,1. Jak podle tebe Petr rozuměl době naplnění Jóelova prorocství?

Jóelovo prorocství bylo o budoucí době spasení (Jl 3,5), kterou měla charakterizovat nejen různá znamení v přírodě, ale i bohaté vylití Ducha (Jl 3,1–4). Výkladem letničních událostí ve světle těchto prorocství se Petr snažil zdůraznit dějinnou důležitost toho, co se právě odehrávalo. Petr však při odvolávání se na text proroka Jóela udělal jeden důležitý posun. Zatímco Jóel začíná tuto pasáž slovem „potom“ (Jl 3,1), které poukazuje na události v budoucnosti, Petr uvedený citát uvádí slovy: „Stane se v posledních dnech...“ (Sk 2,17). Zdůrazňuje tím, že právě začalo závěrečné dějství velkého příběhu spasení. Nejde samozřejmě o úplný popis událostí posledních dnů, ale o důkaz obrovské naléhavosti, kterou raná církev rozpoznala. A přestože apoštolové nevěděli, kdy přijde konec, byli přesvědčeni, že to nebude trvat dlouho.

Přečti si verše Sk 2,22–32. Proč je pro Petra nejdůležitějším poselstvím právě Ježíšovo vzkříšení?

Po zdůraznění prorockého významu Letnic se Petr zaměřil na nedávné události Ježíšova života – jeho smrt a vzkříšení. Nejvíce vyzdvihl právě vzkříšení, které je v celém evangelijním příběhu rozhodující skutečností. Petr považoval vzkříšení za úplné a definitivní obhájení Ježíše a potvrzení jeho identity (Sk 2,22.27). I z Písma citoval text, který měl co nejvíce zdůraznit význam Ježíšova vzkříšení (Ž 16,8–11).

Ježíš byl Mesiáš, a proto nad ním smrt nemohla mít moc. Pro Petra a pro všechny novozákonní pisatele se Ježíšovo vzkříšení stalo mocným důkazem nejen Ježíšova mesiášství, ale také pravdivosti křesťanského poselství o záchraně.

Aplikace

Na tomto světě panuje smrt, která se dotýká nejen každého z nás osobně, ale také našich blízkých. Jak a proč může být pro nás Kristovo vzkříšení povzbuzením?

Ježíšovo vyvýšení

³³Byl vyvýšen na pravici Boží a přijal Ducha svatého, kterého Otec slíbil; nyní jej seslal na nás, jak to vidíte a slyšíte. ³⁴David nevstoupil na nebe, ale sám říká: „Řekl Hospodin mému Pánu: Usedni po mé pravici, ³⁵dokud ti nepoložím nepřítele pod nohy.“³⁶Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem. (Sk 2,33–36)

Osobní studium

Petr ve své řeči nejprve vysvětlil, že seslání Ducha je naplněním starozákonního proroctví. Pak zdůraznil význam Ježíšova vzkříšení. Nyní se dostává k další části, ve které hovoří o Ježíšově vyvýšení.

Jak rozumíš úvodnímu textu, že Ježíš byl „vyvýšen“? Proč Petr zdůrazňuje, že Ježíš je „Pánem a Mesiášem“? Jak to všechno souvisí se sesláním Ducha svatého učedníkům?

Místo po Boží pravici je symbolem autority a moci (Ž 110,1–3). Petr na základě Písma ukazuje, že Ježíšovo vyvýšení v nebesích mu dalo možnost seslat Ducha svatého na své učedníky. Vyvýšení nedalo Ježíši postavení, které by neměl již dříve (J 1,1–3; 17,5). Toto vyvýšení vyjadřuje před celým vesmírem Otcovo nejvyšší uznání, že Ježíš je skutečným Pánem a Mesiášem (Sk 2,36).

Tato událost nás přivádí k jednomu z nejdůležitějších témat Písma – k vesmírnému sporu mezi dobrem a zlem. Duch svatý nemohl sestoupit v plnosti, dokud Ježíš nebyl oslaven (J 7,39). Až Ježíšova oběť na kříži a jeho vyvýšení a oslavení Otcem otevřelo cestu pro seslání Ducha (J 17,4.5). Jak tomu rozumět? Ježíšovo vyvýšení znamenalo Boží přijetí toho, co Ježíš na kříži vykonal – včetně porážky knížete zla, který si uzurpoval vládu nad tímto světem (J 12,31).

Proniknutí hříchu na tento svět vrhlo na Boha stín nedůvěry a podezření. Ježíšova smrt byla nezbytná nejen pro záchranu lidí, ale i pro obhájení Boha a jako důkaz, že satan je podvodník a lhář. Ježíš svou službou na zemi začal novou etapu záchrany lidí (L 4,18–21). Když vyháněl demony nebo odpouštěl hříchy, vysvobozoval vlastně satanovy vězně. Právě kříž dal Ježíši pravomoc k takovému jednání. A tak když Kristovo sebeobětování přijala nebesa – tedy když byl Kristus oslaven – satan dostal rozhodující a zdrcující úder. Na zemi sestoupil Duch svatý, který měl lidi připravit na Kristův příchod.

Aplikace

Otec vyvýšil a oslavil toho, jehož lidé odmítli, vyloučili ze svého středu a ukřižovali. Proč si musíme dát velký pozor, abychom neodsuzovali a neponižovali nikoho, kdo není podle našich představ, kdo nemá „vzhled ani důstojnost. Viděli jsme ho, ale byl tak nevhledný, že jsme po něm nedychtili“ (Iz 53,2)?

První ovoce

³⁶ „*At' tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem.*“ ³⁷ *Když to slyšeli, byli zasaženi v srdci a řekli Petrovi i ostatním apoštolům: „Co máme dělat, bratři?“* ³⁸ *Petr jim odpověděl: „Obrat'te se a každý z vás at' přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého.*“ ³⁹ *Neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko, které si povolá Pán, náš Bůh.*“ (Sk 2,36–39)

Osobní studium

Petrova slova zasáhla jeho posluchače přímo do srdce. Někteří z nich mohli být mezi těmi, kteří se před několika týdny dožadovali Ježíšova ukřižování (L 23,13–25). Nyní však byli přesvědčeni, že Ježíš z Nazareta byl opravdu Bohem povoláním Mesiášem. Proto žalostně volali: „Co máme dělat?“ (Sk 2,37)

Na základě úvodních veršů se pokus o vlastní definici pokání a křtu. Jak rozumíš podstatě příslibu daru Ducha svatého, o němž mluví Petr? Jak se takový dar může projevit ve tvém životě?

Pokání znamená radikální změnu životního nasměrování – odvrácení se od hříchu (Sk 3,19; 26,20). Nejde tedy jen o lítost nebo výčitky svědomí. Skutečné pokání (podobně jako víra) je darem od Boha. Podobně jako všechny ostatní dary jej můžeme přijmout nebo odmítnout (Sk 5,31–33; 26,19–21; Ř 2,4).

Už od působení Jana Křtitele bylo pokání spojené s křtem (Mk 1,4). Křest se stal zjevným vyjádřením pokání. Je to obřad, který symbolizuje „smytí hříchů“ a „koupel znovuzrození“ (Sk 2,38; 22,16; ČSP; Tt 3,5–7; ČSP).

Lidé dostali během Letnic nejen nabídku odpuštění hříchů, ale i možnost přijmout plnost Ducha svatého pro osobní růst, pro službu v církvi, a především pro šíření evangelia. Právě to bylo pravděpodobně největším požehnáním, protože hlavním důvodem existence církve je oznamování dobré zprávy o Bohu (1Pt 2,9). Toto „zvěstování“ se samozřejmě neděje pouze formou kázání, ale také prostřednictvím různých jiných darů služby (Ef 4,11–13). Od Letnic mohli učedníci prožívat jistotu spasení a žít v moci Ducha, který jim dával schopnosti konat svěřené dílo.

Aplikace

Proč je vědomí „odpuštění svých hříchů“ tak důležité pro každého, kdo chce hlásat evangelium? Co by zůstalo z dobré zprávy, kdyby právě odpuštění hříchů nebylo jeho součástí?

Podněty k zamyšlení

Vylití Ducha o Letnicích odhalilo velmi důležitou pravdu o tom, co se událo v nebesích a jak Bůh Otec přijal Kristovu oběť za hříchy celého světa. Sestoupení Ducha svatého ukázalo i to, že v nebesích začala Kristova služba pro naši záchranu, která vychází z jeho oběti. Tyto ohromující události jsou dalším zjevením nádherné pravdy, že nebesa a země jsou spojeny takovým způsobem, který se nyní vymyká našemu chápání.

„Kristovo nanebevstoupení bylo znamením toho, že jeho následovníci dostanou slíbené požehnání. Měli na ně vyčkat, než se pustí do svého díla. Když Kristus vstoupil do nebeských bran, byl za chvalozpěvu andělů uveden na trůn. Ihned po skončení tohoto obřadu sestoupil na učedníky v bohatých proudech Duch svatý. Takto byl Kristus skutečně oslaven slávou, kterou měl u Otce již od věčnosti. Vylitím Ducha svatého o letnicích nebe oznámilo, že Kristus se ujal svého úřadu. Jak zaslíbil, seslal svým následovníkům Ducha svatého z nebe na znamení toho, že jako kněz a král převzal veškerou moc na nebi i na zemi a že byl pomazán, aby vládl nad svým lidem.“ (AA 38.39; PNL 23.24)

Otázky k rozhovoru

1. *Co dnes může církev očekávat díky Letnicím, které se uskutečnily před dvěma tisíci lety? Co se může opakovat i dnes, a co ne?*
2. *Uvažujte nad skutečností, že Petr udělal centrem svého kázání během Letnic právě Ježíšovo vzkříšení. Vzkříšení bylo udivující i proto, že ať už byla očekávání Mesiáše v té době jakákoliv, nikdo nebyl připraven na to, že Mesiáš bude vzkříšen z mrtvých – ani ti, co ho očekávali nejhorlivěji. Co se z toho můžeme naučit o důležitosti poznání učení Písma, ať již jsou současné názory na studium Bible jakékoliv?*
3. *Ve verši Sk 2,28 se mluví o důležitosti křtu. Jak to bude s těmi, kteří sice uvěřili v Krista, ale nebyli pokřtěni? Zdůvodněte svou odpověď.*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:
